

1685

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Fh.

Fellingsbro Folkhögskola
och Lantmannaskola

1.

Erik Olofsson,
Ängby. Sägninga om juna
Tellingsbro socken vortsel, jul, förske
Lissabro vid Lj.

Tellingsbro Tagner och folktro i min hembyggd.
Folkhögskola de sägner och folkminnen, jag här vill söka
berätta, åro hämtade från Tellingsbro socken med närmast
te. Denna haft har närlig kändigt bebyggd, därom vittnade
många gravar och fynd sedan den tid, då Sverige fick sina första
bebyggare. På fornlid och gammal gudströ syfta även de många
ortnamnen, vi ha hvar. Sådana åro Frövi och Frökura, som tyder
på guden Frö, Ullesäter, som tyder på guden Ulls såke, på gamla
offer- och boplässer tyda sådana namn som Lund, Dalsta, Sparsta
m. fl. Särskilt Tellingsbro har många gamla minnen och sägner;
jag vill upptekna, så många jag vet.

Tagner.

Om guldvagnen i Lissebokällare går följande sägen.

I norra delen av Tellingsbro socken shall Lissebokällare vara be-
lägen. Inne i källaren finnes en stor guldvagn, och i den så mycket

18 sid.

-guld, att Iverige hunde leva på det i sju år, även om det blev
hungersnöd. Tiskelstangen till vagnen shall sticka upp ur jorden.
Om man spänner för ett par tvillingkalvar, som blivit uppfodda
med söt mjölk i 3 år går det att höra fram den. En bönde, som
hade ett par tvillingkalvar, fämkte försöka. Han gav kalvorna söt
mjölk. Men så hände det sig, att horna en dag inte kom hem från
shogen, utan han var hungrig att ge dem skummjölk. Värde voro
tre år gamla skulle han försöka. Han spände dem för tiskelstangen
och försökte att höra fram guldvagnen, men den satt fast. Då
ropade en röst inefrån: "Med dina skummjölkskalvar går det ej,"
och tiskelgiinnen blev utkastad, men i den var det så mycket guld
att han hade nog för sitt besvar.

En sägen fortäljer om, att en kung vid namn Iyring shall ligga begraver
vid Dyrberget strax norr om kyrkan.

Emellan Tullvedsberget och Öby shall finnas en underjordisk gång,

som används i krig.

När Kristian Tyrann drog genom Sverige, går en sägen, att han haft läger vid Tellingstö kyrka, med kyrktornet som utkiktspost. Dalharlarna, som förföljde honom, kommo ligande norrifran över åarna. För att de ej skulle synas så lått, hade de lövushor framför sig, så att Kristian ej sett dem, förrän de kommit ända fram. Han måste då fly för de över- umplande dalharlarna. Det sföra stenhæs, som står på södra sidan, har förr används till brutmagasin.

Lasse Maja var en hetydig person, som levde för något hundratal år sedan. Han klädde först ut sig till fruntimmer och var hushållerska på en större gård. En gång, då han och en piga skulle bärä dricka från brygghuset, späckade pigan ut dricka. Då barnade Lasse Maja henne. Pigan, som visste, att Lasse Maja inte var något fruntimmer, sade, att han skulle akta sig, annars skulle sanningen komma fram. Nåsta morgon var Lasse Maja försvunnen. En annan sägen går, att han

H

4. LUND'S UNIVERSITET'S
FOLKMINNESARKIV

1685

STORRE VÄRMLAND

blivit upptäckt en gång, då han rakhade sig. När han var hushållerska, hade han f. o. m. en fastman. Sedan uppehöll han sig i Tivedsberget eller Lasse Majas grotta och på Kägglashogen. Han stal från de rika och gav ål de fattiga, särskilt ett folk i Ryninge gav han mycket penningar ål. På Kasäters shogen har han i ett stenrös glänt hvor en hopparflaska full med penningar. När husratlingen blev tillfängatogen, skulle han förvaras en natt vid Öxle Bruk i Härjedalen. På kvällen sade han till därvarande baron Åkerblad, att han skulle se väl till sina tillhörigheter den natten. Baronen svarade, att Lasse Maja var så väl bevakad, att det behövdes ej den andra dagen var Lasse Maja försunnen och en del av baronens penningar med.

På den tid, då det fanns jätter, bodde en sådan i en sten i en shog vid Rättby. Han har visut sig flera gånger. Ta f. ex. har en flicka, som bodde i en stuga i den shogen, sett honom. En natt, då hon låg och sov, vacknade

Örebro Domkyrka
Görd
Stockholm
Föllinge

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1685

Uppm. av Eric Olofsson 5.
Återupplagd

Uppm. år 1919-1920

Hon plötsligt med en hänsla, av att någon var i rummet. När hon såg sig omkring, fick hon se en grå hjul stod mitt i rummet. Hon tittade sig omkring för att se om det var verklighet, men hjulet stod kvar.

Efter en stund försvann den.

Runstyxhsslätten heter en slätt på Rågglan efter vägen till Örebro. Den har fått sitt namn efter två personer, som skulle springa i hopp emellan Örebro och Arboga om ett runstyxche. När de kommo på Rågglan, stupade först den ena och ett stycke längre fram den andra. De blev begravna på de ställen, där de stupade, och alla, som gingo förbi, skulle kasta en sten på deras gravar. På de ställen gravarna linnas åro hvå stora stenhögar.

Varsel.

Det berättas om en bond, som var ute på hvarnresa mellan Töftuna hvarn och Åsta i Lillkyrka socken. När han skulle åka hem, det var mitt i natten, hörde han kyrkklockorna ringa hela vägen

emellan Frötuna och hem. En månad senare dog han.

Julen.

Julen börjar med Lucciadagen och slutar med Hugondagen. Under julen fick ingen, som han på besök, gäst utan att han blivit förföljd med julmaten. Blev han inte det, så tog han julen med sig.

På julaffonen, när de åto, skulle gardinerna vara uppdragna.

Om de då sago ut genom fönstret i den spegelföld, som där upphömd och någon av bordsällskapet var huvudlös, dog han under året.

På julaffonen sattes ett skenfat med gröt med en kräcked i pålogen åt honom.

Under julnatten skulle maten stå kvar på bordet åt de döda, som då kom tillbaka.

Den, som kom först hem från julottan, skulle först få sin såd införas.

På Hugondagen skulle den sista julmaten åtas upp.

Om man brast ut hatten nyårsnatten, då säger han: "Det är

estnl
Ullungebros

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1919-20

Uppb. Erik Olson.

1685

✓

7.

ingen ordning:

Kid första nymåne på det nya året skulle man vid midnatt
rä ut och hålla en psalmbok på ryggen. Om den då slog upp på en be-
gravningspsalm, skulle han dö under året var det en kölloppsälén
skulle han fö köllop. s. s. v.

Pask,

Sångfredagen var det vanligt att skicka ett ris till alla sina
vänner och bekanta.

Paskaftonen måste alla synjäll vara stängda, för då föro alla häor
till Blähulla med smör. De kommo tillbaka på paskdagen.

Den paskmorgon, då folket skulle gå till kyrkan, fingo de se en
ununa sitta gränse över en halv. Hon kom då från Blähulla men
hade mist sin kraft, när hon kom dit där folket fick se henne.

De, som försövo sig i paskveckan, har man givit särskilda namn.
Sjusovaren på fisdagen kallas Färlorden, onsdagens Gymmelkotten.

8.

J. LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1685

BIBLIOTHEM 2000
VILKENHETEN

forsagens Skärtosen, fredagens Langlaten, lördagens Astfisen,
söndagens Äggskäppa, måndagens Andaslåska.

Vid barns födelse sattes en stålkniv över dörren, tills de blev
döpta. Om linne byttes om på barn, släppte ett eldkol genoa det
För att inte barn skulle bli duftiga att skräka, måste det första de
shulle ha på sig vara något riktigt ganskaalt.

För att inte lik shulle komma tillbaka, vändes tre av stockarna, som
kristen stod på, åt motsatt håll.

Vid Toje by finnes två stora stenar, som vänder sig, för var gång de
hör kyrkhlockorna.

Erik Olsson
Ängeby Tellingsbro